

بردن گوهرهای انسانی توسط جبرئیل

کلیدواژه: گوهرهای انسانی، غیرت، جبرئیل.

پرسش: این که در روایت نقل شده است: «حضرت جبرئیل (علیه‌السلام) به زمین می‌آید و گوهرهای گرانبهای انسانی را می‌برد»، آیا صحیح است؟ منظور از این روایت چیست؟

پاسخ: با این که از جهت سندی این روایت ضعیف است و نمی‌توان به طور قطعی حکم به صدور آن از پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) نمود، اما رد و یا پذیرش یک حدیث منحصر به بررسی سندی آن نیست، بلکه باید به متن آن هم توجه نمود.

فهرست مندرجات

۱- متن روایت

۲- منبع روایت

۲.۱- اثنی عشریة فی المواعظ العدیة

۲.۲- نور الابصار

۳- بررسی روایت

۴- پانویس

۵- منبع

متن روایت

در برخی از کتاب‌های متأخرین این روایت به بیان زیر نقل شده است: «و سال رسول الله (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) جبرائیل (علیه‌السلام): «هل تنزل الی الارض من بعدی؟» قال: نعم یا رسول الله انزل الی الارض من بعدک عشر مرّات و ارفع عشر جواهر من وجه الارض. قال (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم): «ما هذا الجواهر؟» فقال: الاول: انزل الی الارض و ارفع البرکة منها، و الثانی: ارفع منها الرحمة، و الثالث: ارفع منها الحیاء من عیون النساء، و الرابع ارفع الحمیة من رؤوس الرجال، و الخامس: ارفع العدل من قلوب السلاطین، و السادس: ارفع الصدق من قلوب الاصدقاء، و السابع: ارفع السخاء من قلوب الاغنیاء، و الثامن: ارفع الصبر عن الفقراء، و التاسع، ارفع الحکمة من قلوب الحکماء، العاشر: ارفع الایمان من قلوب المؤمنین؛
[۱] عینائی، مجد بن مجد، اثنی عشریة فی المواعظ العدیة، ص ۵۴۴ - ۵۴۵، طلیعه نور، قم، ۱۳۸۴ ش.
پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) از جناب جبرئیل پرسید: آیا بعد از من به زمین خواهی آمد؟ جبرئیل گفت: بله! ای رسول خدا، ده بار به زمین خواهیم آمد و ده گوهر گرانبها را خواهیم برد. پیامبر فرمود: این گوهرهای گرانبها کدامند؟ جبرئیل گفت: اول: برکت؛ دوم: رحمت؛ سوم: حیاء از چشم زنان؛ چهارم: غیرت مردان؛ پنجم: عدل از دل سلاطین؛ ششم: راستی و درستی از دل دوستان؛ هفتم: سخاوت از دل ثروتمندان؛ هشتم: صبر از فقرا؛ نهم: حکمت از حکیمان؛ دهم: ایمان از دلهای مؤمنان.»

منبع روایت

با تحقیق و جست‌وجویی که در منابع حدیثی شیعه و سنی انجام پذیرفت این روایت تنها در دو کتاب یافت شد:

← اثنی عشریة فی المواعظ العدیة

در کتاب «اثنی عشریة فی المواعظ العدیة» مجد بن حسن بن قاسم حسینی عینائی عاملی جزینی متوفی ۱۰۸۵ ه.ق [۱] امین عاملی، سید محسن، اعیان الشیعة، ج ۹، ص ۴۱۲، دار التعارف للمطبوعات، بیروت، ۱۴۰۶ ق. بدون سند نقل شده است.

آقای بزرگ تهرانی، از این کتاب و نویسنده آن نام برده و می‌گوید: «عینائی از اسباط و نوه‌های شهید ثانی زین الدین بن علی عاملی است.» [۲] آقا بزرگ تهرانی، الذریعة الی تصانیف الشیعة، ج ۱، ص ۱۱۹، اسماعیلیان، قم، ۱۴۰۸ ق.

کتاب «اثنی عشریة فی المواعظ العدیة» شامل روایاتی از پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) و انمه اطهار (علیهم‌السلام) و نیز کلمات و حکمت‌هایی از حکیمان و عرفا است.

[۴] آقا بزرگ تهرانی، الذریعة الی تصانیف الشیعة، ج ۱، ص ۱۲۰، اسماعیلیان، قم، ۱۴۰۸ق.

[۵] [شیخ حر عاملی](#) در مدح و ستایش عینائی می نویسد: «کان فاضلاً صالحاً اديباً شاعراً زاهداً عابداً». [۵] [حرّ عاملی](#)، [مجد بن حسن](#)، [امل الأمل](#)، ج ۱، ص ۱۷۶، انتشارات مكتبة الاندلس، بغداد، چاپ نجف اشرف، ۱۳۸۵ق.

← نور الابصار

در کتاب «نور الابصار فی مناقب آل بیت النبی المختار» نوشته [مؤمن بن حسین شیلنجی](#) شافعی متوفی ۱۲۹۰ ه.ق، با اندکی تغییر آمده است. که: «روی: ان جبریل (علیه السلام) نزل علی النبی (صلی الله علیه وآله وسلم) فی مرض موته فقال یا جبریل هل تنزل من بعدی؟ فقال نعم یا رسول الله انزل عشر مرات ارفع العشر جواهر من الارض قال یا جبریل و ما ترفع منها؟ قال الاوّل ارفع البرکة من الارض الثانی ارفع المحبة من قلوب الخلق الثالث ارفع الشفقة من قلوب الاقارب الرابع ارفع العدل من الامراء الخامس ارفع الحياء من النساء السادس ارفع الصبر من الفقراء السابع ارفع الورع و الزهد من العلماء الثامن ارفع السخاء من الاغنياء التاسع ارفع القرآن العاشر ارفع الايمان».

[۶] [شیلنجی](#)، [مؤمن بن حسن](#)، [نور الابصار فی مناقب آل بیت النبی المختار](#)، ص ۱۰۷، نشر رضی، قم.

بررسی روایت

با این که از جهت سندی این روایت ضعیف است و نمی توان به طور قطعی حکم به صدور آن از پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) نمود، اما رد و یا پذیرش یک حدیث منحصر به بررسی سندی آن نیست، بلکه باید به متن آن هم توجه نمود؛ لذا درباره متن حدیث مورد بحث باید دانست: این که جبرئیل (علیه السلام) به رسول خدا (صلی الله علیه وآله وسلم) می فرماید که به زمین خواهد آمد و ده گوهر گرانبها را از زمین برمی دارد، به جهت ارتکاب [گناه](#) و اعمال زشت و ناپسند برخی از مردم است؛ یعنی انسان هایی هستند که به این ده چیز مهم توجه نداشته، در نتیجه مرتکب گناه و رفتار ناشایست فردی و اجتماعی می شوند، و خبری از این گوهرها و فضایل اخلاقی در رفتار و گفتار و زندگی آنان نیست؛ اگر کسی در امور خودش تابع [هوا](#) و [هوس](#) باشد و از شیاطین درونی و برونی پیروی کند، قطعاً یا همه این مواهب و فضایل الهی و یا بخشی از آن را از طریق واسطه های الهی (مانند فرشتگان) از دست خواهد داد؛ و زندگی او دچار اضطراب و ناامنی و مشکلات و رنج ها خواهد شد و تا در گردونه پیروی از هوا و هوس است، دچار بلا است.

اما در هر زمانی کسانی هم بوده و هستند که رفتار شایسته داشته و از مواهب و آثار آن گوهرها و [فضایل اخلاقی](#) برخوردارند. این دسته از انسان ها از طریق [خودشناسی](#) و [تهذیب](#) و [تزکیه نفس](#) به [کرامت نفس](#) و عظمت این خلقت بزرگ الهی و اهمیت روح آدمی که پرتوی از انوار الهی و نفع های از نفعات ربّانی است پی می برند؛ و درک می کنند که این گوهرهای گرانبها را نباید به ثمن و بهای ناچیز دنیا فروخت و به آسانی از دست داد! بلکه برای به دست آوردن آن تلاش می کنند. بنابر این، منظور این روایت، این نیست که جبرئیل پس از پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه وآله وسلم) هر چه برکات و نعمت ها و فضایل اخلاقی است را از زمین برمی دارد و [عذاب](#) و رذایل اخلاقی را جایگزین می کند؛ چون اگر به واقعیت های بیرونی پس از آن حضرت بنگریم، چنین چیزی برخلاف امور [تکوین](#) و [تشریح](#) جهان است.

پانویس

۱. [عینائی](#)، [مجد بن مجد](#)، اثنی عشریة فی المواعظ العدیة، ص ۵۴۴ - ۵۴۵، طلیعة نور، قم، ۱۳۸۴ ش.
۲. [امین عاملی](#)، [سید محسن](#)، [اعیان الشیعة](#)، ج ۹، ص ۴۱۲، دار التعارف للمطبوعات، بیروت، ۱۴۰۶ق.
۳. [آقا بزرگ تهرانی](#)، [الذریعة الی تصانیف الشیعة](#)، ج ۱، ص ۱۱۹، اسماعیلیان، قم، ۱۴۰۸ق.
۴. [آقا بزرگ تهرانی](#)، [الذریعة الی تصانیف الشیعة](#)، ج ۱، ص ۱۲۰، اسماعیلیان، قم، ۱۴۰۸ق.
۵. [حرّ عاملی](#)، [مجد بن حسن](#)، [امل الأمل](#)، ج ۱، ص ۱۷۶، انتشارات مكتبة الاندلس، بغداد، چاپ نجف اشرف، ۱۳۸۵ق.
۶. [شیلنجی](#)، [مؤمن بن حسن](#)، [نور الابصار فی مناقب آل بیت النبی المختار](#)، ص ۱۰۷، نشر رضی، قم.

منبع

[بانگاه اسلام کوئست](#)، برگرفته از مقاله «[بردن گوهرهای انسانی توسط جبرئیل](#)»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۵/۵/۶.

رده های این صفحه: [بررسی سندی](#) | [تفسیر حدیث](#) | [حدیث شناسی](#)